

Instytut Pamięci Narodowej - Białystok

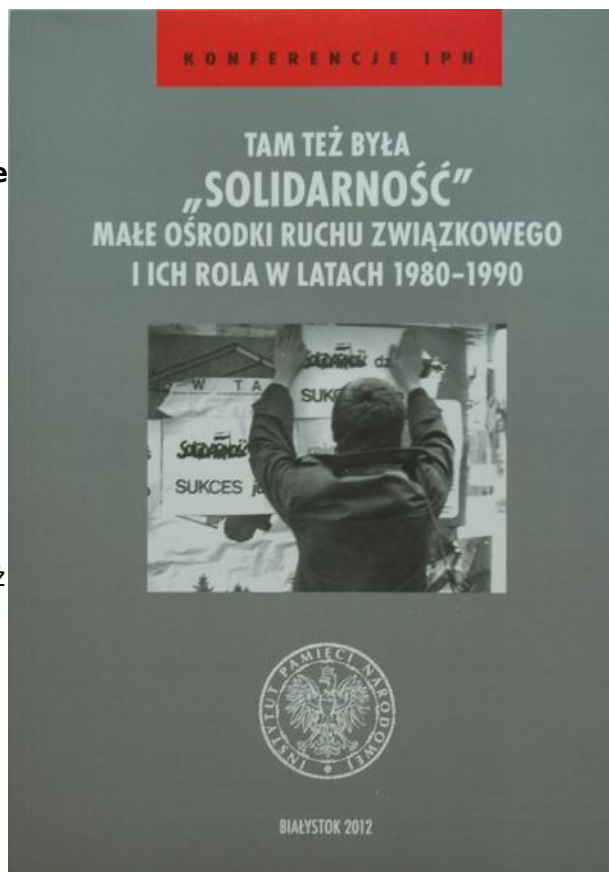
<https://bialystok.ipn.gov.pl/pl1/publikacje/ksiazki-bialystok/29996,Tam-tez-byla-Solidarnosc-Male-osrodki-ruchu-zwiazkowego-i-ich-rola-w-latach-1980.html>
19.05.2024, 17:15

Tam też była „Solidarność”. Małe ośrodki ruchu związkowego i ich rola w latach 1980-1990

Tam też była „Solidarność”. Małe ośrodki ruchu związkowego i ich rola w latach 1980-1990, red. Anna Pyżewska, Marcin Zwolski, Białystok 2012 (seria „Konferencje IPN”, t. 43)

O ile nie sposób dyskutować z faktem, że w mniejszych miejscowościach trudniej było działać, a łatwiej można było narazić się na represje, to teza, że takie regiony były zastraszone, stłamszone i w swoich działaniach „ogłądały się” wciąż na związkowców z wielkich miast, czekając biernie na ich poparcie, budzi już wątpliwości. Jak więc było w rzeczywistości? Czy działacze z mniej znaczących miast i miasteczek jedynie wspierali i realizowali politykę centrali związkowych, czy może jednak wpływali na nią lub realizowali własną? Czy ich działalność była po prostu proporcjonalnym odbiciem tego, co działo się w największych miastach i najważniejszych regionach „Solidarności”, czy też miała jakąś odrębną specyfikę? Czy ta działalność miała jakikolwiek wpływ na historię Związku, a może była bez większego znaczenia? Wreszcie, czy „Solidarność” mogłaby wygrać bez poparcia w terenie?

Poszukując tych odpowiedzi trzydzieści lat po pamiętnym Sierpniu Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Białymstoku zaprosił badaczy dziejów „Solidarności” z całego kraju do małej, prowincjonalnej Białowieży. W grudniu 2010 r. zebrało się tam ok. pięćdziesięciu znawców tematu, w większości historyków, reprezentujących szeroki wachlarz ośrodków

badawczych (uniwersytety, archiwa państwowe i kościelne, oddziały IPN), którzy wzięli udział w trzydniowej ogólnopolskiej konferencji naukowej zatytułowanej „Tam też była »Solidarność«. Małe ośrodki ruchu związkowego i ich rola w latach 1980–1990”. Ze względu na mnogość referatów (wygłoszono ich blisko czterdzieści) i przeznaczenie dużej ilości czasu na dyskusje, uczestnicy konferencji pracowali w sekcjach tematycznych:

„Solidarność” w okresie legalnej działalności (VIII 1980–12 XII 1981)

Działalność w podziemiu (13 XII 1981–1987)

Odrodzenie się „Solidarności” (1988–1990)

Poruszono zarówno tematy związane z historią niewielkich struktur zakładowych i międzyzakładowych „Solidarności”, działających w cieniu wielkich central związkowych albo też zupełnie na prowincji, w niewielkich społecznościach, jak i małych grup, a nawet pojedynczych ludzi, którzy odważyli się organizować Związek tam, gdzie nikt nie chciał uwierzyć, że może on powstać. W toku interesujących dyskusji podjęto próby określenia charakterystycznych cech działalności związkowej w małych ośrodkach, w poszczególnych okresach dziejów „Solidarności”. Porównywano podejmowane działania lokalne do sytuacji w większych regionach, a nawet do polityki całego Związku. Konferencję zakończyła dyskusja w gronie wszystkich uczestników, poprzedzona wystąpieniem podsumowującym, przygotowanym przez dr. Łukasza Kamińskiego (Prezes IPN) i dr. Grzegorza Waligórę (Oddział IPN we Wrocławiu) – współtwórców i redaktorów monumentalnej, wielotomowej monografii „Solidarności”. Właśnie dr. Kamińskiemu i dr. Waligórze należą się słowa szczególnego uznania i podziękowania, gdyż nie tylko

aktywnie uczestniczyli w obradach wszystkich sekcji, ale też zebrali podczas nich materiał, który posłużył do podsumowania i wyciągnięcia wniosków z całej konferencji. Materiał ten, odpowiednio przez nich uzupełniony i zredagowany, otwiera niniejsze wydawnictwo, stanowiąc cenne wprowadzenie merytoryczne do tematu.

Ze *Wstępu* Marcina Zwolskiego

SPIS TREŚCI

Wstęp – Marcin Zwolski

Wykaz skrótów

Łukasz Kamiński, Grzegorz Waligóra

Małe ośrodki ruchu związkowego i ich rola w latach 1980–1990

Marcin Markiewicz

Stan badań nad historią „Solidarności” w małych ośrodkach

CZĘŚĆ I: „Solidarność” w okresie legalnej działalności (VIII 1980–12 XII 1981)

Wojciech Rotarski

Spóźniony Sierpień w Częstochowie. Regionalny protest NSZZ „Solidarność” w klubie „Ikar” w listopadzie 1980 r.

Adam Szot

„Solidarność” Ziemi Sokólskiej w latach 1980–1981

Krzysztof Wiśniewski

„Solidarność” w Pułtusku w latach 1980–1981. Wybrane zagadnienia

Marcin Zwolski

„Solidarność” suwalska i giżycka – rywalizacja i współdziałanie

Arkadiusz Kazański

„Solidarność” w Starogardzie Gdańskim 1980–1981. MKZ Kociewie – samodzielny region czy podregion Regionu Gdańskiego?

Krystyna Jastrzębska

Region czy makroregion? Kształtowanie struktury organizacyjnej NSZZ „Solidarność” w Siedlcach w latach 1980–1981

Emilia Świętochowska

Kontakty „Solidarności” w Bielsku Podlaskim z ZR Białystok jako przykład relacji między małym a dużym ośrodkiem związkowym

Andrzej Stanisław Wróbel

Powstanie i działalność NSZZ „Solidarność” w Tomaszowie Mazowieckim w latach 1980–1981

Ewa Rogalewska

Rola „Solidarności” w aktywizacji społeczności lokalnej Tykocina w latach 1980–1981

Małgorzata Choma-Jusińska

Ruch solidarnościowy w latach 1980–1981 jako czynnik odradzania się społeczeństwa obywatelskiego na przykładzie Chełma

Przemysław Wójtowicz

„Trudna koegzystencja” – relacje pomiędzy strukturami NSZZ „Solidarność” w Grudziądzu i Toruniu w okresie 1980–1981

Agnieszka Klarman

Ruch solidarnościowy w małych ośrodkach Ziemi Kłodzkiej

CZĘŚĆ II: Działalność w podziemiu (13 XII 1981–1987)

Grzegorz Majchrzak

Radio „Solidarność” w mniejszych ośrodkach

Marcin Dąbrowski

Świdnik – miasto niepokorne. Podziemna działalność „Solidarności” w Świdniku

Milena Przybysz

Dzieje kutnowskiej „Solidarności” w podziemiu (13 XII 1981–1987)

Bogusław Kleszczyński

Rok 1982. Podziemna „Solidarność” w Sanoku. Między strukturą lokalną a regionalną

Dariusz Węgrzyn

Konspiracja „zwykłych” robotników. Regionalna Komisja Wykonawcza NSZZ „Solidarność” Region Podbeskidzie w woj. bielskim (1981–1983)

Mateusz Sitarz

Konspiracyjne struktury NSZZ „Solidarność” w Policach i działania SB przeciwko jej członkom

Patryk Pleskot

Życie po życiu w opozycji. Emigracyjne losy działaczy „Solidarności” po 13 grudnia 1981 r. – szkic problemu

CZĘŚĆ III: Odrodzenie się „Solidarności” (1988–1990)

Artur Kubaj

Stanisław Możejko – pomysłodawca komitetów założycielskich „Solidarności” na drodze do relegalizacji Związku

Krzysztof Sychowicz

NSZZ „Solidarność” i aparat bezpieczeństwa w woj. łomżyńskim (1988–1989)

Zbigniew Bereszyński

NSZZ „Solidarność” w Hucie Małapanew w Ozimku w latach 1986–1990

Ewa Chabros, Janusz Maniecki

Od Duszpasterstwa Ludzi Pracy do wyborów czerwcowych. „Solidarność” Ziemi Dzierżoniowskiej w latach 1988–1989

Krzysztof Osiński

Bydgoska „Solidarność” w okresie odradzania struktur związkowych (1988–1989)

Karol Nawrocki

Elbląski Komitet Obywatelski przed, w trakcie i po wyborach z 4 czerwca 1989 r.

Indeks osób**Indeks nazw geograficznych****Gdzie kupić publikacje:**

[Białystok](#)